

Skatte- og trygderegnskap for Norges husholdninger

Sammenligning mellom husholdninger
med norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn

Human Rights Service (HRS)

www.rights.no

N-1-2013

Innhold

0	Innledning.....	3
1	Sterk innvandringsdrevet befolkningsvekst	5
2	Skatteregnskap.....	6
2.1	Per husholdning.....	6
2.2	Per innbygger	6
3	Trygderegnskap	8
3.1	Ulik trygdeprofil.....	8
4	Forholdet skatt – trygd	10
4.1	Uten pensjoner.....	10
4.2	Samlede skatter og trygder	11
5	Økt innvandrerbefolkning	12
6	Slutten på velferdsstaten?.....	14
6.1	Befolkningens utslag på skatteinntektene.....	14
6.2	Befolkningens utslag på balansen i skatte- og trygderegnskapet	15
6.3	Må foreta et valg.....	16
	Vedleggstabell.....	18
	Tabell- og figurliste.....	19

0 Innledning

Forholdet mellom befolkningens innbetalte skattepenger og utbetalte trygder og stønader utgjør en viktig del av fundamentet for finansieringen av den norske velferdsstaten. For at velferdsstaten skal være bærekraftig må befolkningen betale inn mer skatt enn de mottar i form av trygder og stønader.

Statistisk sentralbyrå (SSB) sin rapport ”Makroøkonomi og offentlige finanser i ulike scenarier for innvandring”, konkluderte med, i alle fall i de fleste medier, at innvandringen i sum ikke er økonomisk lønnsom for staten Norge.¹ Enkelt, og unyansert, forklart handler det om at arbeidsinnvandrere fra vestlige land er økonomisk lønnsom på kort sikt, mens innvandring fra ikke-vestlige land forblir ulønnsom for staten.² SSB har således beregnet hvilket bidrag ulike befolkningsgrupper i Norge bidrar med, og vurdert utviklingen frem til 2100.³ SSB skriver:

En varig økning i innvandringen fra EU-land, Amerika og Australia vil i noen grad lette presset på offentlige finanser ut dette århundret gjennom langsommere aldring av befolkningen og økte skatteinntekter. Innvandring fra lavinntektsland svekker derimot offentlige finanser. På svært lang sikt vil ikke innvandrere som har samme økonomiske atferd som dagens ikke-innvandrere løse velferdsstatens finansieringsutfordringer, for også disse vil bruke velferdsordningene. Yrkesaktivitet er avgjørende for utviklingen.

Skal et samfunn være bærekraftig er svaret altså yrkesdeltakelse (da oljen er en tidsbegrenset ressurs).

Som kjent er det ikke alle som liker at det regnes på innvandring. I HRS ble vi således ikke overrasket over at rapporten vår ”Tell ikke meg. Innvandringens kostnader og velferdsstaten”, publisert like før Stortingsvalget i 2009, ble møtt med taushet.⁴ Samme taushet ble derimot ikke SSB møtt med, samtidig som at flere samfunnsaktører har tatt til ordet for at (økonomisk) lønnsomhet og innvandring ikke bør nevnes i samme setning. Det synes særlige å være det moralske perspektivet som er fremtredende: det er uverdige å påpeke at noen koster (mer) og at noen andre betaler merkostnadene. Dessuten anses de økonomiske aspektene å være et negativt bidrag til innvandringsdebatten, idet grupper som viser seg å være en (større) kostnad for samfunnet kan oppleve seg stigmatisert. Sistnevnte er i våre øyne et reelt argument, der svaret er at vi alle må te oss redelig og anstendig i debatten – og ha som utgangspunkt at det er snakk om grupper, tall og gjennomsnitt. Det kan uansett umulig være en holdbar løsning å tie om utfordringene, eller enda verre: fordreie tallene for å tildekke virkeligheten eller for å gi inntrykk av en ”ønsket situasjon”.

Som vi påpekte i rapporten fra 2009 er både politikere, journalister, kommentatorer, forskere og andre, fullstendig klar over at innvandrere i Norge ikke er en homogen gruppe. Slik sett er

¹ http://www.ssb.no/emner/09/90/rapp_201215/

² Vestlige land (en betegnelse som SSB ikke benytter lengre) omfatter EU/EFTA land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, mens ikke-vestlige land (som heller ikke SSB benytter lengre) er Europa utenom EU/EFTA, Asia (inkl. Tyrkia), Afrika, Sør og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand.

³ Innvandrerne er delt inn i tre landgrupper: Landgruppe 1) Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia, New Zealand, landgruppe 2: Østeuropeiske EU-land og landgruppe 3: resten av verden samt ”den øvrige befolkningen” (eller ikke-innvandrere).

⁴ http://www.rights.no/filer2/notat_innv_kost100909.pdf

det innlysende at innvandreres inntekter og kostnader varierer betydelig, både innad i grupper og mellom grupper.

Å gjøre det ”inhumant” å måle Norges befolkning etter en økonomisk standard, er etter vår oppfatning direkte ansvarsløst. Det regnes og beregnes i alle andre sektorer, være seg skole, helse, sosial beskyttelse eller annet. Begrunnelsen for å beregne kostnader/inntekter er åpenbar: dette er de styrendes viktigste verktøy. Altså: hvis vi ikke beregner hva ulik innvandring til Norge gir av inntekter og kostnader, vil vi mangle styringsverktøy. Hvordan da kunne planlegge for arbeidsmarkedet, boliger, elevplasser, infrastruktur, sykehjemsplasser osv? Og hvordan finansiere Norge? Med gode intensjoner og gode formål kan en komme langt, men det finansierer ikke velferdsstaten Norge.

Som vi også presiserte i rapporten fra 2009: Alt kan ikke måles i kroner og ører. Et menneske har en unik egenverdi i seg selv. Norge skal ta imot flyktninger som ikke kan bidra økonomisk fordi deres helsemessige tilstand gjør det umulig. Vi har med andre ord humanitet i front – en humanitet vi mener bør videreføres til de kommende generasjoner, da med utgangspunkt i både å ta vare på forfulgte personer med genuint beskyttelsesbehov, og sikre at innvandrings- og flyktningpolitikken er økonomisk bærekraftig som vil komme de etterfølgende generasjonene til gode. Som kjent er innvandring og integrering et av Norges mest politisk betente tema, og da kreves i det minste oppriktighet fra aktører som uttaler seg.

I motsetning til denne ”økonomirapporten” til SSB, som tolker utviklingen i et fremtidsperspektiv, har vi i dette notatet sett nærmere på forholdet skatt og trygd for Norges husholdninger ut fra faktiske regnskapstall i et gitt år. Således tilkjenner vi også grunnlaget som SSB har utarbeidet sine fremskrivninger på.

Inntektsregnskapet for husholdninger viser store forskjeller i innbetalt skatt og forbruk av trygd mellom husholdninger med og uten innvandrerbakgrunn:

Skatt: Husholdninger med norsk bakgrunn betalte i gjennomsnitt 165 000 kroner i skatt i 2009, mens tilsvarende tall blant husholdninger med innvandrerbakgrunn og ikke-vestlige innvandrerbakgrunn var henholdsvis 108 000 og 86 000 kroner.

Trygd og pensjon: Husholdningene med norsk bakgrunn fikk utbetalt 161 000 kroner i trygder og pensjoner, mens de med innvandrer- eller ikke-vestlig bakgrunn mottok 110 000 kroner. De høye trygdeutbetalingene til personer med norsk bakgrunn skyldes at denne gruppen har tre ganger så høy andel personer i pensjonsalder som innvandrerbefolkningen. Til tross for at innvandrerhusholdninger har få personer i pensjonsalder, hadde de likevel et underskudd i skatte- og trygderegnskapet på nærmere 3 000 kroner, mens de med ikke-vestlig bakgrunn hadde et underskudd på 24 000 kroner. Husholdninger med norsk bakgrunn hadde et overskudd i skatte- og trygderegnskapet på 4 000 kroner.

Denne rapporten er finansiert med prosjektmidler fra Oslo kommune.

1 Sterk innvandringsdrevet befolkningsvekst

Norge er inne i en periode med historisk sterk befolkningsvekst. I løpet av 2011 økte Norges befolkning med drøyt 65 000 personer, som er den høyeste veksten som noen gang er registrert.⁵ Norge har således Europas høyeste befolkningsvekst målt i prosent vekst per innbygger, med en årlig vekst på 1,3 prosent (dog slått av et land som Luxemburg samt Tyrkia, men sistnevnte regnes som kjent ikke som et europeisk land).

Ifølge Statistisk sentralbyrå, SSB, er veksten sterkt innvandringsdrevet, noe som kan illustreres ved at nettoinnvandringen i 2011 utgjorde 72 prosent av befolkningsveksten. Det samme bevitner antallet innflyttere til Norge fra utlandet i løpet av 2011, som var 19 000 høyere enn antallet fødte (79 500 innflyttere versus 60 200 fødte).

Samtidig forventer SSB at den rekordsterke befolkningsveksten vil fortsette i årene fremover.

I år passerte Norges befolkning 5 millioner innbyggere. Ifølge SSBs høyalternativ i siste fremskrivning, vil Norge kunne ha 6 millioner innbyggere om bare 11 år (år 2024) og 13,3 millioner innbyggere innen utgangen av dette århundre (år 2100). Innvandrerbefolkningen forventes da å utgjøre 5,2 millioner, herav 3,2 millioner med ikke-vestlig bakgrunn, altså 63 prosent av innvandrerbefolkningen. Siden fødselsraten til befolkningen med norsk bakgrunn er satt lik reproduksjonsnivå (som ligger på 2,1, mens det faktiske fruktbarhetstallet per 2011 i Norge var på 1,88), vil veksten i all hovedsak utgjøres av innvandrerbefolkningen og dens etterkommere.

Et sentralt spørsmål er således: hvilke økonomiske konsekvenser vil en så sterkt innvandringsdrevet befolkningsvekst kunne få på lengre sikt?

For å illustrere noen av de økonomiske utfordringene knyttet til en så stor innvandringsdrevet vekst, vil vi her vise hovedtrekk fra SSBs skatte- og trygderegnskap, fordelt etter norsk bakgrunn og innvandringsbakgrunn. Grunnlagsmaterialet for dette ble publisert i SSBs årlige publikasjon om ”Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2011”, og tallgrunnlaget er hentet fra tabell c3.6 side 166 (SSB-rapport 8/2012).⁶

Skatte- og trygderegnskapet som er gjengitt her omfatter, ifølge SSB, opplysninger om nesten 2,2 millioner husholdninger. Blant disse utgjorde husholdninger uten innvandrerbakgrunn om lag 1,9 millioner, og husholdninger med innvandrerbakgrunn 255 000, eller cirka 12 prosent av husholdningene. Blant innvandrerhusholdningene utgjorde de med ikke-vestlige bakgrunn 182 000 husholdninger, herav 78 000 husholdninger med flyktningbakgrunn.

Innvandrerhusholdningene utgjør altså en ikke ubetydelig del av de samlede norske husholdningene allerede i dag, og de vil utgjøre en langt større andel av befolkningen i fremtiden, jf. SSBs siste befolkningsframskrivning.⁷

⁵ <http://www.ssb.no/folkfram/>

⁶ http://www.ssb.no/emner/05/01/rapp_ekonomi_levekaar/rapp_201208/rapp_201208.pdf

⁷ <http://www.ssb.no/emner/02/03/folkfram/>

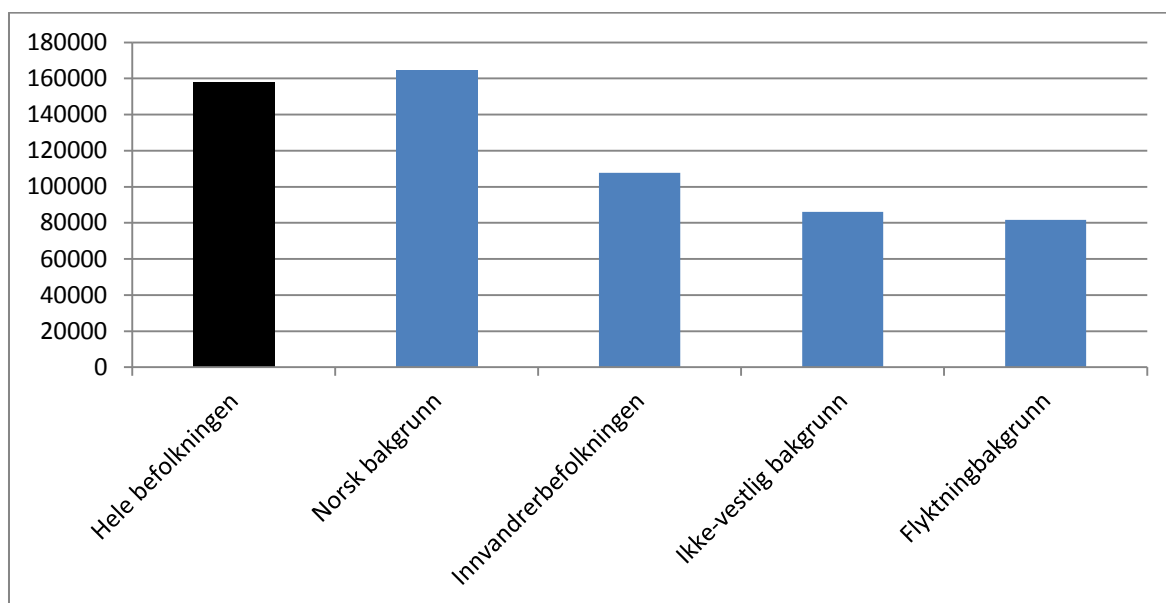
2 Skatteregnskap

Samlet sett betalte alle husholdninger under ett gjennomsnittlig 158 000 kroner i skatt. Husholdningenes skatteregnskap viser derimot store forskjeller i innbetalt skatt mellom husholdninger med norsk bakgrunn og husholdninger med innvandrerbakgrunn.

2.1 Per husholdning

Husholdninger med norsk bakgrunn betalte i gjennomsnitt 165 000 kroner i skatt i 2009, mens tilsvarende tall for husholdninger med innvandrerbakgrunn var 108 000 kroner. Det vil si 35 prosent lavere.

Husholdninger som hadde ikke-vestlig bakgrunn eller flyktningbakgrunn betalte henholdsvis 86 000 og 82 000 kroner i skatt, altså om lag halvparten så mye som de med norsk bakgrunn. Jamfør figur 1 (under).

Figur 1 Illustrasjon av innbetalt skatt per husholdning fordelt etter befolkningen i alt, norsk, innvandrer, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner. Kilde: SSB

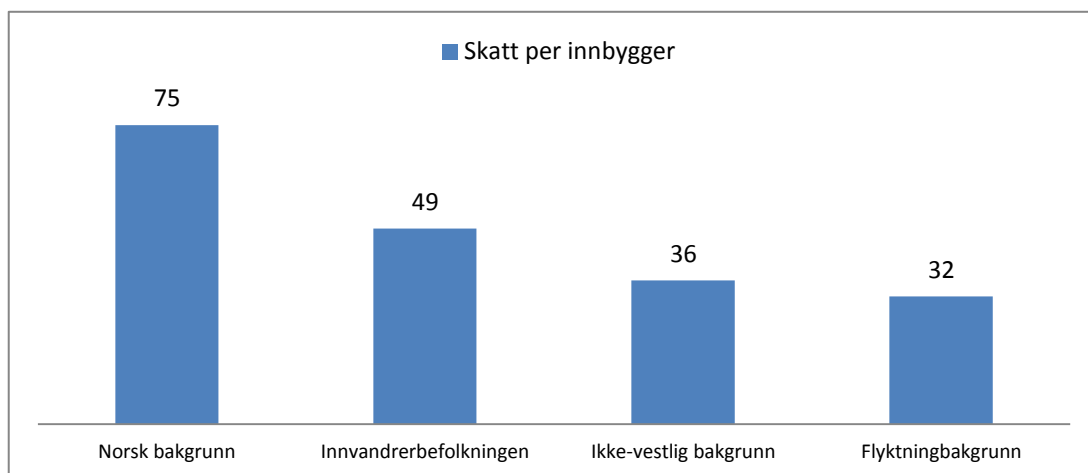
2.2 Per innbygger

Dersom en i tillegg tar hensyn til husholdningenes størrelse og beregner utliknet skatt per innbygger blir forskjellene enda større.

Mens husholdningene med norsk bakgrunn betalte 75 000 kroner i skatt per innbygger, betalte husholdninger med innvandrerbakgrunn 49 000 kroner i skatt per innbygger.

De med ikke-vestlige bakgrunn eller flyktningbakgrunn betalte henholdsvis 36 000 eller 32 000 kroner i skatt per innbygger.

Det gir at de betalte henholdsvis 52 og 58 prosent mindre skatt per innbygger, enn husholdningene med norsk bakgrunn.

Figur 2 Illustrasjon av innbetalt skatt per innbygger fordelt på husholdninger med norsk, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner. Kilde: SSB

3 Trygderegnskap

SSBs inntektsregnskap for husholdningene gir også oversikt over de samlede trygdeutbetalingene til husholdninger med norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn.

De samlede trygdeutbetalingene omfatter pensjoner fra Folketrygden, andre tjenestepensjoner, dagpenger, sykepenger, barnetrygd, bostøtte, sosialhjelp og introduksjonstøtte.

Husholdninger med norsk bakgrunn mottok de største samlede trygdeutbetalingene med 161 000 kroner per husholdning. Dette var 32 prosent mer enn trygdeutbetalingene til de med innvandrere eller ikke-vestlig bakgrunn, som fikk utbetalt 110 000 kroner per husholdning.

Husholdninger med flyktningbakgrunn fikk imidlertid nesten like høye samlede trygdeutbetalinger som de med norsk bakgrunn, med 152 000 kroner.

SSBs trygdestatistikk viser derimot at husholdninger med norsk bakgrunn har en helt annen trygdeprofil enn husholdninger med innvandrerbakgrunn.

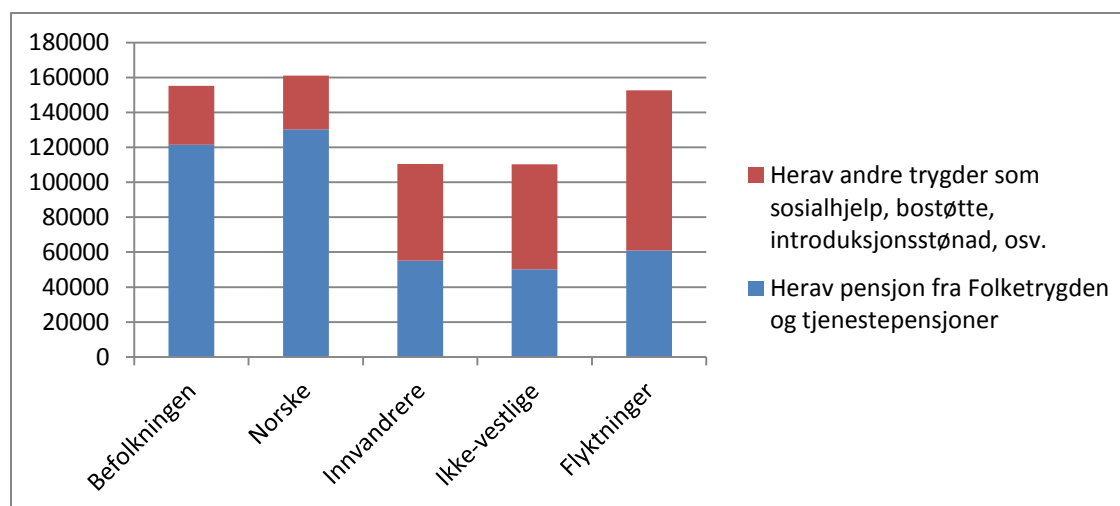
3.1 Ulik trygdeprofil

Blant husholdningene med norsk bakgrunn utgjør pensjoner den klart største andelen med 81 prosent, mens andre mer tidsbegrensede trygder utgjorde 19 prosent.

Dette skyldes at husholdningene med norsk bakgrunn har en klart høyere andel personer i pensjonsalder enn innvandrerbefolkningen. Mens andelen personer over 67 år var på 14 prosent blant de med norsk bakgrunn, var den tilsvarende andelen bare 5 prosent for innvandrerbefolkningen (per 1.1.2009). Blant de med bakgrunn fra Asia eller Afrika var henholdsvis bare 4 og 1 prosent over 67 år.

Blant husholdningene med innvandrerbakgrunn utgjorde andre trygder 50 prosent av de samlede overføringene, mens blant ikke-vestlige og flyktninger utgjorde andre trygder henholdsvis 55 og 60 prosent.

I tillegg fikk innvandrerhusholdninger utbetalt langt større beløp i forhold til andre trygder enn de med norsk bakgrunn. Mens de med norsk bakgrunn fikk utbetalt 31 000 kroner per husholdning, fikk de med innvandrerbakgrunn utbetalt 55 000 kroner i andre trygder. Ikke-vestlige og flyktninger fikk utbetalt henholdsvis 60 000 og 92 000 kroner i andre trygder per husholdning. De fikk dermed utbetalt henholdsvis dobbelt og tre ganger så mye økonomisk bidrag fra andre trygdeordninger enn de med norsk bakgrunn, jamfør figur 3 (under).

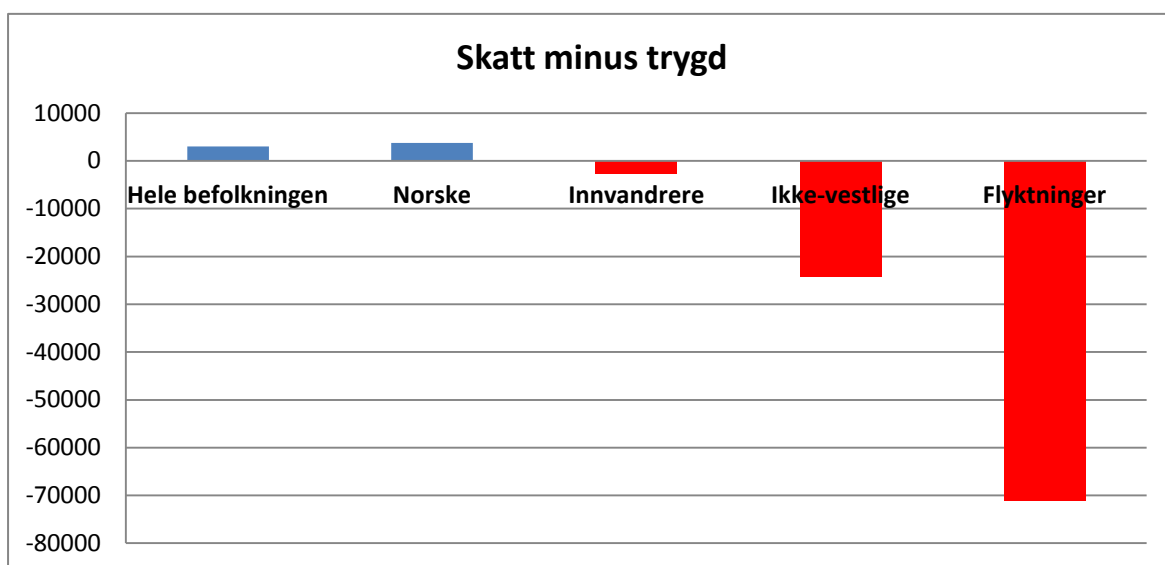
Figur 3 Utbetalt trygder og overføringer fordelt på pensjoner og andre trygder per husholdning etter befolkningen i alt, de med norsk, innvandrere, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner.
Kilde: SSB

Samtidig må vi forvente en sterk fremtidig økning i trygdeutbetalinger til innvandrerrhusholdninger etter hvert som flere av dem når pensjonsalder.

4 Forholdet skatt – trygd

Balansen mellom de innbetalte skatteinntektene og de samlede utbetalte trygdeutgiftene er en indikator på velferdsstatens økonomiske bærekraft.

Som vi ser av figur 4 var det et lite overskudd på 3 000 kroner per husholdning for befolkningen som helhet.

Figur 4 Balanseregnskap for innbetalt skatt fratrukket utbetalte trygder i alt per husholdning fordelt etter befolkningen i alt, de med norsk, innvandrere, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner. Kilde: SSB

For husholdninger med norsk bakgrunn utgjorde overskuddet knappe 4 000 kroner. Husholdningene med innvandrerbakgrunn hadde et underskudd på nesten 3 000 kroner i 2009. Blant ikke-vestlige husholdninger var underskuddet på 24 000 kroner, mens det for de med flyktningbakgrunn var et underskudd på hele 71 000 kroner.

Underskuddet skyldes at disse fikk utbetalt mer i form av ulike trygdeordninger enn hva de samme betalte i form av skatt. Samtidig vet vi altså at det nesten ikke er personer i pensjonsalder blant disse gruppene.

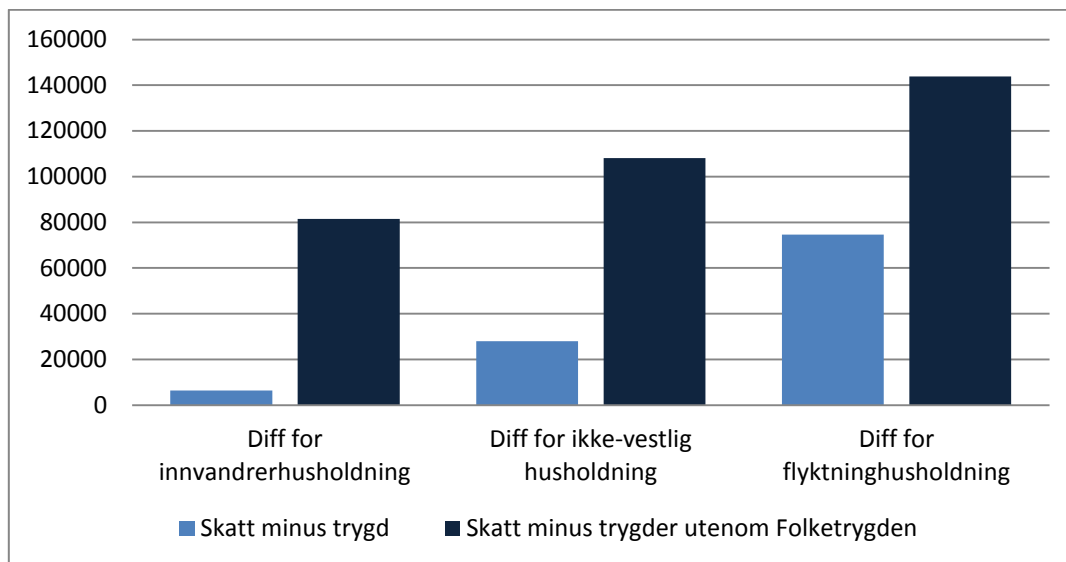
Derfor er det et avgjørende spørsmål hvordan det vil gå med skatte- og trygderegnskapet etter hvert som stadig flere innvandrere også blir pensjonister.

4.1 Uten pensjoner

Dette kan illustreres ved å se på forskjellene mellom skatt minus trygd for trygdeordninger når vi holder pensjoner fra Folketrygden og tjenestepensjoner utenfor. Som vi ser av figur 5 (under) er forskjellene mellom norske husholdninger og innvandrerhusholdninger da langt større.

Mens forskjellene mellom skatt minus trygder blant norske og innvandrerhusholdninger var på 6 000 kroner (norske husholdninger hadde et positivt bidrag på 3 752 kroner, mens

innvandrershusholdninger hadde et negativt bidrag på 2 600 kroner) når en tar med alle trygder inklusiv pensjoner, økte forskjellene til hele 81 000 kroner når en holder pensjoner utenfor. Blant ikke-vestlige husholdninger økte forskjellene fra 28 000 kroner til 108 000 kroner når pensjoner holdes utenfor. For personer med flyktningbakgrunn økte forskjellene fra 75 000 kroner til 144 000 kroner.

Figur 5 Forskjellen i kroner mellom norske husholdninger og den interne differansen for innvandrershusholdninger, ikke-vestlige husholdninger og flyktninghusholdninger for skatt minus samlede trygder (lyseblå) og skatt minus trygder utenom pensjoner fra Folketrygden og tjenstepensjoner (mørkeblå), 2009. Kroner. Kilde: SSB

4.2 Samlede skatter og trygder

Skatte- og trygderegnskapet viser også de samlede innbetalte skattene og utbetalte trygdene til husholdninger med norsk og innvandrerbakgrunn.

Befolkningen i alt betalte inn 340 milliarder kroner i skatt, mens forbruket av trygd var på 334 milliarder kroner. Det var dermed et lite overskudd på drøyt 6 milliarder kroner.

Innvandrershusholdningene betalte 27,5 milliarder kroner i skatt, mens trygdeforbruket lå på 28,1 milliarder kroner. Altså drøyt 600 millioner kroner i underskudd relatert til et balanseregnskap.

Differansen kommer særlig frem blant ikke-vestlige og flyktninghusholdninger.

Ikke-vestlige husholdninger betalte 15,7 milliarder kroner i skatt, mens trygdemottaket var på 20 milliarder. For skatte- og trygderegnskapet er det dermed et underskudd på 4,4 milliarder kroner.

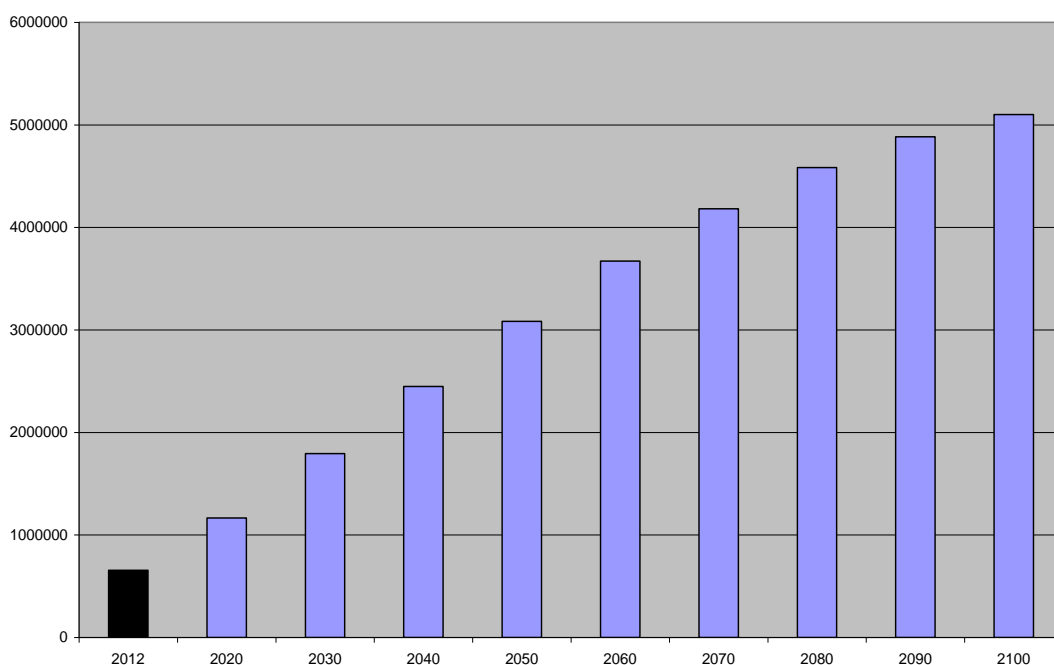
Flyktninghusholdninger fikk imidlertid nesten dobbelt så mye i trygd som de betalte i skatt. De betalte 6,3 milliarder kroner i skatt, men mottok 11,8 milliarder kroner i trygder. ”Underskuddet” utgjør 5,5 milliarder kroner.

5 Økt innvandrerbefolkning

Ifølge SSB vil innvandrerbefolkningen i Norge øke sterkt de nærmeste årene. I SSBs høyalternativ (altså HHMH), som også bygger på en lavere nettoinnvandring og årlige vekstrate enn den faktiske befolkningsveksten de siste fem årene, vil innvandrerbefolkningen i Norge øke svært raskt.

De neste ti årene, fra 2012 til 2022, vil innvandrerbefolkningen kunne fordobles fra 655 000 personer i 2012 til nesten 1,3 millioner i 2021. Innen 2034 vil innvandrerbefolkningen kunne ha passert 3 millioner. Innen 2095 vil antall innvandrere i Norge, ifølge høyalternativet, ha passert 5 millioner personer.

Samtidig har SSB kun beregnet ut fra innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (det som tidligere het 1. og 2. generasjon).⁸ Drøyt 63 prosent av disse vil, ifølge SSB, ha ikke-vestlig bakgrunn (fra landgruppe 3).

Figur 6 Utvikling i innvandrerbefolkningen i Norge 2012-2100 i henhold til SSBs høyalternativ. Personer.
Kilde: SSB

Sett i lys av at innvandrerbefolkningen, og spesielt de som har ikke-vestlig bakgrunn, allerede i dag betaler langt mindre skatt enn de mottar i trygder og overføringer, er det vanskelig å se at en slik utvikling vil bli økonomisk bærekraftig.

⁸ At SSB i sin fremskrivning kun tar med innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (1. og 2. generasjon) har betydning for befolkningsfremskrivningen. Dette fordi SSB da ser bort fra etterkommerne av disse, som nødvendigvis også vil ha en betydelig vekst, og uten 1. og 2. generasjon ville de altså ikke eksistert. Slik sett får befolkningsfremskrivningen en slagside: de med etnisk norsk bakgrunn klarer kanskje kun å reprodusere seg selv, altså ingen evt. svak vekst, 1. og 2. generasjon tillegges en bestemt vekst og resten av veksten vil således være relatert til etterkommerne. Derfor brukes da også begrepet "øvrige befolkning" om befolkningen utenom 1. og 2. generasjon.

Samtidig vil befolkningsveksten bidra til å gjøre effekten av den kommende eldrebølgen enda sterkere. Det er forventet at eldrebølgen i den norske befolkningen vil slå inn for fullt de neste 10-20 årene. Antall personer over 67 år vil, ifølge SSBs høyalternativ, øke med 224 000 personer i tiårsperioden 2012-2022 og med 480 000 personer fra 2012-2032.

Dette tilsvarer en prosentvis vekst for de over 67 år på henholdsvis 34 og 73 prosent.

6 Slutten på velferdsstaten?

Vi vil her forsøke å lage et enkelt anslag over hvilke økonomiske konsekvenser dagens skatte- og trygdeatferd blant innvandrerbefolkningen vil kunne få dersom innvandrerbefolkningen vokser i takt med SSBs befolkningsframskrivninger. Vi forutsetter samtidig at innvandrerbefolkningen har den samme skatte- og trygdeatferd, sammenliknet med befolkningen med norsk bakgrunn, som vi i dette notatet har observert i skatte- og trygderegnskapet fra 2009.

I tabell 1 (under) viser vi de gjennomsnittlige forskjellene i henholdsvis innbetalt skatt og skatt minus trygd (eksklusiv trygder fra Folketrygden) for personer med ulik innvandrerbakgrunn, versus personer med norsk bakgrunn basert på skatte- og trygderegnskapet fra 2009.

	Avvik i innbetalt skatt per innbygger (ift norsk bakgrunn)	Avvik i forhold til skatt minus trygd eksklusiv pensjoner fra Folketrygden (ift norsk bakgrunn)
Innvandrerbefolkningen i alt	-25 932	-37 007
Ikke-vestlig innvandrerbefolkning	-39 057	-50 115
Innvandrerbefolkning med flyktningbakgrunn	-43 509	-64 709

Tabell 1 Avvik mellom skatt per innbygger og skatt minus trygd per innbygger for hovedgrupper av innvandrerbefolkningen, 2009. Referanse er gjennomsnitt for person med norsk bakgrunn. I tusen kroner. Kilde: Kolonne 10 og 11 i vedleggstabell 1 som er basert på tabell C3.6 i SSBs rapport om Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2011.

Som vist tidligere (kap.2) betaler innvandrerbefolkningen langt mindre skatt enn befolkningen med norsk bakgrunn. I tillegg har de generelt et høyere konsum av trygder utenom Folketrygden. Dersom innvandrerbefolkningen øker i takt med SSBs befolkningsprognoser i fremtiden, vil en nødvendig konsekvens bli at skatteinntektene per innbygger faller markant, samtidig som trygdeutgiftene vil øke.

6.1 Befolkningens utslag på skatteinntektene

I tabell 2 (under) har vi forsøkt å illustrere hvilke konsekvenser en økning i innvandrerbefolkningen, i henhold til SSBs ulike alternativer, vil kunne få i forhold til skatteinntekter, gitt at innvandrerbefolkningen (fortsatt) betaler om lag 26 000 kroner mindre skatt per innbygger enn befolkningen med norsk bakgrunn.

Alternativer i SSBs befolkningsframskrivning	Vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2030 (personer)	Vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2060 (personer)	Anslag for mindre skatteinntekter i 2030 (i millioner kroner)	Anslag for mindre skatteinntekter i 2060 (i millioner kroner)
Lavalternativet	630 803	662 040	-16 358	-17 168
Mellomalternativet	914 488	1 446 183	-23 715	-37 502
Høyalternativet	1 284 520	3 163 645	-33 310	-82 040

Tabell 2 Forventet vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2060 i henhold til SSBs befolkningsframskrivning og anslag for mindre skatteinntekter (basert på at innvandrerbefolkningen i gjennomsnitt betalte 25 932 kroner mindre skatt per innbygger enn befolkningen med norsk bakgrunn/øvrige befolkning, jf. tabell 1). Kilde: SSB

Vi har her forutsatt at forskjellene i innbetalt skatt mellom personer med innvandrerbakgrunn og befolkningen med norsk bakgrunn, vil være konstant i perioden.

Når det gjelder befolkningstallene i tabellen har vi valgt å ta utgangspunkt i 2009 siden SSBs skatte- og trygderegnskap er fra 2009. Tallene for innvandrerbefolkningen i år 2030 og år 2060 er basert på SSBs befolkningsframskrivning fra juni 2012. I tillegg har vi forutsatt at innvandrerbefolkningens sammensetning vil være uendret fra 2009. SSB forventer ikke store endringer i innvandrerbefolkningens landbakgrunn fram til år 2030 eller 2060, slik at dette er en forholdsvis rimelig forutsetning.

Dersom innvandrerbefolkningen vokser i henhold til SSBs mellomalternativ, vil dette medføre en reduksjon i skatteinntekter (i forhold til skatteinntektene per person i befolkningen med norsk bakgrunn) på om lag 24 milliarder kroner i år 2030 sammenliknet med i år 2009. I år 2060 vil skatteinntektene være svekket med nærmere 38 milliarder, sammenliknet med i 2009. Hvis innvandrerbefolkningen vokser i henhold til høyalternativet, vil dette kunne gi mindre i skatteinntekter på over 33 milliarder i år 2030 og 82 milliarder kroner i år 2060, sammenliknet med år 2009. Det bør være unødvendig å nevne at et en så stor reduksjon i skatteinntektene vil få store konsekvenser for finansieringen av velferdsstaten.

I tillegg viser tabell 2 at forskjellene på lavalternativet og høyalternativet er nærmere 65 milliarder kroner i 2060. Dette illustrerer også at omfanget på innvandringen til Norge vil ha stor effekt på velferdsstatens fremtidige økonomiske bærekraft dersom innvandrerbefolkningens skatte- og trygdeprofil videreføres de kommende tiårene.

6.2 Befolkningens utslag på balansen i skatte- og trygderegnskapet

Betydningen av omfanget på innvandringen kommer også klart frem når vi har forsøkt å illustrere hvilken effekt innvandringen vil kunne ha for balansen i skatte- og trygderegnskapet (når pensjoner og trygder fra Folketrygden er holdt utenfor). Vi har valgt å vise tall for trygder eksklusiv pensjoner og trygder fra Folketrygden for å forsøke å korrigere for at innvandrerbefolkningen har langt færre i pensjonsalder enn befolkningen med norsk bakgrunn.

Alternativer i SSBs befolkningsframskrivning	Vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2030 (personer)	Vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2060 (personer)	Anslag* for svekket balanse i innbetalt skatt minus utbetalt trygder i 2030 (i millioner kroner)	Anslag** for svekket balanse i innbetalt skatt minus utbetalt trygder i 2060 (i millioner kroner)
Lavalternativet	630 803	662 040	-23 344	-24 500
Mellomalternativet	914 488	1 446 183	-33 842	-53 512
Høyalternativet	1 284 520	3 163 645	-47 536	-117 077

Tabell 3 Forventet vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2060 i henhold til SSBs befolkningsframskrivning og anslag for tapt balanse mellom skatteinntekter fratrukket trygdeutgifter, eksklusiv trygder i Folketrygden. Kilde: SSB. * = Basert på at innvandrerbefolkningen i gjennomsnitt betaler 25 932 kr mindre i skatt per innbygger enn øvrig befolkning, jf. tabell 2. ** = Basert på at avviket mellom innbetalt skatt og utbetalt trygd i gjennomsnitt er 37 007 kr lavere for innvandrerbefolkningen enn øvrig befolkning, jf. tabell 1.

Tabell 3 (over) viser at dersom innvandrerbefolkningen i Norge vokser i takt med SSBs mellomalternativ, og har den samme skatte- og trygdeatferden som i 2009, vil balansen i skatte- og trygderegnskapet svekkes med nærmere 34 milliarder kroner i år 2030 sammenliknet med i 2009. I år 2060 vil balansen være svekket med nærmere 54 milliarder sammenliknet med i 2009.

Dersom innvandrerbefolkningen vokser i takt med SSBs høyalternativ vil balansen i skatte- og trygderegnskapet reduseres med nærmere 48 milliarder kroner i år 2030 sammenliknet med i 2009. I år 2060 vil balansen være svekket med 117 milliarder kroner sammenliknet med år 2009.

Dersom innvandrerbefolkningen vokser i henhold til SSBs lavalternativ vil balansen i skatte- og trygderegnskapet svekkes med over 23 milliarder i 2030 og 24,5 milliarder i år 2060, sammenliknet med i 2009.

Dette illustrerer samtidig at omfanget på innvandringen i fremtiden vil ha svært stor effekt på den framtidige balansen i skatte- og trygderegnskapet. Det er hele 92 milliarder i forskjell i regnskapet på veksten i innvandrerbefolkningen i henhold til SSBs lav- og høyalternativ frem til år 2060.

6.3 Må foreta et valg

Som dette notatet illustrerer, vil innvandringens omfang og skatte- og trygdeprofil ha stor betydning for velferdsstatens økonomiske fundament.

Samtidig vet vi at SSBs høyalternativ opererer med en årlig vekstrate som er litt lavere enn den gjennomsnittlige årlige befolkningsveksten i Norge de siste årene. Vi kan således slå fast at om dagens befolkningsvekst fortsetter i samme tempo som de siste årene, er SSBs høyalternativet det mest realistiske. I så fall vil balansen i skatte- og trygderegnskapet kunne

svekkes med hele 48 milliarder kroner allerede i år 2030 og 117 milliarder kroner i år 2060, sammenliknet med i 2009.

En så betydelig svekkelse av velferdsstatens økonomiske fundament vil selvsagt få store konsekvenser for den norske velferdsstatens fremtid og den fremtidige finansieringen av våre trygde- og pensjonsordninger. Som antydnet i NOU 2011:7 ”Velferd og migrasjon” (Brochmann-utvalget) ser det dermed ut til at Norges befolkning og våre politikere må foreta et valg:⁹ Ønsker vi en innvandring på dagens nivå eller ønsker vi å videreføre den norske velferdsstaten slik vi i stort kjenner den i dag?

Å lykkes både med dagens innvandringsnivå de kommende tiårene og samtidig klare å videreføre en raus velferdsstat som i dag, er neppe en realistisk målsetting. Det må velges.

Slik HRS ser det, trengs det mer statistikk og forskning om innvandringens langsiktige økonomiske konsekvenser for velferdsstaten som grunnlag for en faktabasert offentlig debatt.

⁹ <http://www.regjeringen.no/pages/16413697/PDFS/NOU201120110007000DDDPDFS.pdf>

Vedleggstabell

V-1: Trygde- og skatteregnskap for husholdninger fordelt på befolkningen i alt, befolkningen med norsk bakgrunn, innvandrerbefolkningen, innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn og innvandrere med flyktningbakgrunn, 2009. Kroner i alt (målt i 1 000 kroner) og kroner per innbygger. Kilde: SSB

	Hele befolkningen	Befolkningen med norsk bakgrunn	Sum for hele innvandrerbefolkningen (1. og 2. generasjon)	Innvandrere fra Øst-Europa, Asia, Afrika og Latin-Amerika (ikke-vestlige)	Innvandrere med flyktningbakgrunn
<i>Fordelt i 1000 kroner i alt</i>					
1. Skatteinntekter i alt	340 236 101	312 785 801	27 450 300	15 659 351	6 333 629
2. Trygder og overføringer i alt	333 780 008	305 667 642	28 112 366	20 064 703	11 830 320
2.1. Herav pensjon fra folketrygden	261 219 137	247 162 954	14 056 183	9 120 320	4 732 128
2.2. Herav andre trygder	72 560 871	58 504 688	14 056 183	10 944 384	7 098 192
3. Nettobidrag. Skatt minus trygd (=1. minus 2.)	6 456 093	7 118 160	-662 067	-4 405 352	-5 496 691
4. Nettobidrag når pensjoner fra Folketrygden er holdt utenfor (=1 minus 2.2)	267 675 230	254 281 113	13 394 117	4 714 968	-764 563
<i>Fordelt i kroner per husholdning</i>					
6. Skatteinntekter i alt	158 100	164 851	107 800	86 100	81 700
7. Trygder og overføringer i alt	155 100	161 099	110 400	110 322	152 604
7.1. Herav pensjon fra folketrygden	121 383	130 265	55 200	50 146	61 042
7.2. Herav andre trygder	33 717	30 834	55 200	60 176	91 562
8. Nettobidrag. Skatt minus trygd (= 6. minus 7.)	3 752	3 000	- 2 600	-24 222	- 70 904
9. Nettobidrag. Skatt minus andre trygder en folketrygd og tjenestepensjon (= 6. minus 7.2)	124 383	134 016	52 600	25 924	-9 862
<i>Fordelt i kroner per innbygger</i>					
10. Skatteinntekter i alt	71 864	74 932	49 000	35 875	31 423
11. Nettobidrag. Skatt minus andre trygder en folketrygd og tjenestepensjon)	56 538	60 916	23 909	10 802	-3 793

Tabell- og figurliste

Tabell 1 Avvik mellom skatt per innbygger og skatt minus trygd per innbygger for hovedgrupper av innvandrerbefolkningen, 2009. Referanse er gjennomsnitt for person med norsk bakgrunn. I tusen kroner. Kilde: Kolonne 10 og 11 i vedleggstabell 1 som er basert på tabell C3.6 i SSBs rapport om Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2011.....	14
Tabell 2 Forventet vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2060 i henhold til SSBs befolkningsframskrivning og anslag for mindre skatteinntekter (basert på at innvandrerbefolkningen i gjennomsnitt betalte 25 932 kroner mindre skatt per innbygger enn befolkningen med norsk bakgrunn/øvrig befolkning, jf. tabell 1). Kilde: SSB	15
Tabell 3 Forventet vekst i innvandrerbefolkningen 2009-2060 i henhold til SSBs befolkningsframskrivning og anslag for tapt balanse mellom skatteinntekter fratrukket trygdeutgifter, eksklusiv trygder i Folketrygden. Kilde: SSB. * = Basert på at innvandrerbefolkningen i gjennomsnitt betaler 25 932 kr mindre i skatt per innbygger enn øvrig befolkning, jf. tabell 2. ** = Basert på at avviket mellom innbetalt skatt og utbetalt trygd i gjennomsnitt er 37 007 kr lavere for innvandrerbefolkningen enn øvrig befolkning, jf. tabell 1.....	16
Figur 1 Illustrasjon av innbetalt skatt per husholdning fordelt etter befolkningen i alt, norsk, innvandrere, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner. Kilde: SSB	6
Figur 2 Illustrasjon av innbetalt skatt per innbygger fordelt på husholdninger med norsk, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner. Kilde: SSB	7
Figur 3 Utbetalt trygder og overføringer fordelt på pensjoner og andre trygder per husholdning etter befolkningen i alt, de med norsk, innvandrere, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner. Kilde: SSB	9
Figur 4 Balanseregnskap for innbetalt skatt fratrukket utbetalte trygder i alt per husholdning fordelt etter befolkningen i alt, de med norsk, innvandrere, ikke-vestlig og flyktningbakgrunn, 2009. Kroner. Kilde: SSB.....	10
Figur 5 Forskjellen i kroner mellom norske husholdninger og den interne differansen for innvandrershusholdninger, ikke-vestlige husholdninger og flyktninghusholdninger for skatt minus samlede trygder (lyseblå) og skatt minus trygder utenom pensjoner fra Folketrygden og tjenstepensjoner (mørkeblå), 2009. Kroner. Kilde: SSB	11
Figur 6 Utvikling i innvandrerbefolkningen i Norge 2012-2100 i henhold til SSBs høyalternativ. Personer. Kilde: SSB	12